УДК 371.13:504 (008)
DOI https://doi.org/10.12958/1817-3764-2025-2-29-36

Ісаченко Вікторія Павлівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини,
м. Умань, Україна.
viki.isachenko@gmail.com
https://orcid.org/0000-0003-0224-1214
Scopus ID: 57270419200

Албул Ірина Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини,
м. Умань, Україна.
albuliv1977@gmail.com
https://orcid.org/0000-0001-7056-3157

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ ОСОБИСТОСТІ ТА РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Постановка проблеми. Актуальність дослідження впливу соціально-емоційного навчання на соціалізацію особистості та розвиток комунікативної компетентності в умовах сучасного суспільства, зокрема в контексті війни в Україні, зумовлюється низкою соціально-психологічних, освітніх і гуманітарних факторів. Війна в Україні спричинила масову психологічну травматизацію дітей, молоді та дорослих. Дослідження Національного інституту стратегічних досліджень свідчить про підвищення рівня тривожності, агресивності, депресивних станів, порушення емоційної регуляції, зниження довіри у міжособистісних взаємодіях (НІСД, 2025).

У таких умовах соціально-емоційне навчання (СЕН) виступає ключовим інструментом для відновлення психоемоційного балансу, а розвиток емпатії, саморегуляції, критичного мислення та навичок ненасильницької комунікації сприяє резилієнтності (стійкості) особистості.

Діти та підлітки, які зростають у воєнних умовах, потребують не лише академічних знань, а й ресурсів для самозбереження, емоційного розвитку та безпечного соціального середовища. Соціально-емоційне навчання створює умови для гуманістичного виховання; підтримує ідентичність, моральний компас і соціальну відповідальність; формує активну громадянську позицію, що важливо для майбутнього відновлення країни.

У ситуації масового переміщення населення, руйнування соціальних зв'язків і мультикультурної взаємодії між людьми з різних регіонів країни розвиток ефективної, етичної та емпатійної комунікації стає базовою умовою для соціальної єдності й консолідації суспільства; комунікативна компетентність підтримує психосоціальне благополуччя, профілактує конфлікти, сприяє соціальній адаптації внутрішньо переміщених осіб і дітей військових.

У межах Концепції Нової української школи, а також завдяки впровадженню міжнародних ініціатив (наприклад, програм Гарвардського EASEL Lab, EdCamp, The LEGO Foundation), СЕН інтегрується в освітню політику

та визнається фундаментом цілісного розвитку особистості, але разом з тим потребує наукового осмислення, локалізації та практичного впровадження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання соціально-емоційного навчання як актуальної практики формування м'яких навичок учнівства в умовах сучасних викликів та в контексті українського досвіду проаналізовано у дослідженні О. Елькіна (Елькін, 2023). Аспекти СЕН як ефективного засобу створення безпечного освітнього середовища розкрито у спільній науковій праці О. Матвієнко та М. Химич (Матвієнко, Химич, 2024).

Розуміння соціально-емоційного навчання як нової педагогічної парадигми у сфері вищої освіти подано у дослідженні В. Панченко (Панченко, 2023). Імплементація СЕН у систему неперервної освіти та його значення для професійного розвитку педагогів розглядається у науковій публікації Т. Водолазської (Водолазська, 2024).

Виділення невирішених раніше частин загальної. Необхідність наукового осмислення проблеми впливу соціально-емоційного навчання на соціалізацію особистості та розвиток комунікативної компетентності в умовах сучасного суспільства зумовлена потребами воєнного й поствоєнного відновлення України, необхідністю розбудови емоційно здорового й соціально згуртованого суспільства через освітні та психосоціальні інструменти. У цьому контексті соціально-емоційне навчання набуває значення не лише як інноваційна педагогічна практика, а й як важливий ресурс національного відновлення, безпеки та розвитку людського потенціалу.

Практичне значення нашого дослідження полягає у визначенні напрямів ефективного впровадження соціально-емоційного навчання в освітній процес з метою підтримки соціалізації особистості, формування в учнів емоційної стійкості, навичок комунікації та адаптації до соціальних викликів, а також , визначення та аналіз кращих практик, з метою подальшої їх популяризації.

Метою статті є теоретичне аналіз та обґрунтування впливу соціально-емоційного навчання на процес соціалізації особистості в умовах сучасного суспільства.

Визначення методики дослідження. У процесі дослідження було використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів, що дозволили всебічно розкрити особливості впровадження СЕН та його вплив соціально-емоційного навчання на процес соціалізації особистості в умовах війни. Зокрема, були застосовані такі: метод документального аналізу, контент-аналіз, порівняльно-правовий метод, огляд кейсів інноваційних практик.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціально-емоційне навчання (СЕН) є ключовим напрямом сучасної освіти, спрямованим на розвиток у здобувачів освіти навичок самосвідомості, емоційної регуляції, емпатії, соціальної взаємодії та відповідального прийняття рішень. Ці навички є фундаментальними для формування цілісної особистості, здатної ефективно функціонувати в сучасному суспільстві.

Соціальні педагоги, педагогічні працівники та психологи виступають ключовими фахівцями у впровадженні програм соціально-емоційного розвитку, особливо в роботі з дітьми та сім'ями, які зазнали психотравмувального досвіду внаслідок воєнних дій. Їхня професійна діяльність є критично важливою для забезпечення психосоціальної підтримки, відновлення емоційного благополуччя та формування стійкості в умовах тривалих криз.

У контексті нашого дослідження, вбачаємо необхідність зупинитися на ключових визначеннях поняття соціально-емоційного навчання.

Н. Дужик визначає СЕН як підхід до навчання, який зосереджується на розвитку навичок учнів, що впливають на самосвідомість, уміння комунікувати, управляти емоціями, співпереживати собі й іншим та приймати зважені рішення (Дужик, 2020).

Науковці National University (Сан-Дієго, Каліфорнія) описують СЕН як методологію, яка допомагає студентам краще розуміти свої емоції, повністю їх відчувати та демонструвати

емпатію до інших. Ці навички використовуються для прийняття позитивних, відповідальних рішень, створення структур для досягнення цілей та побудови позитивних відносин з іншими. (National University, 2025).

Child Mind Institute зазначає, що СЕН – це процес розвитку самосвідомості, самоконтролю та міжособистісних навичок, які є життєво важливими для школи, роботи та життя (Child Mind Institute, 2025).

Впровадження СЕН в освітній процес сприяє інституційна підтримка на законодавчому рівні. Зокрема, Наказ Міністерства освіти і науки України №1235 від 11.10.2023 р. передбачає впровадження освітніх компонентів з соціально-емоційного розвитку та навчання, психосоціальної підтримки дітей та педагогів в умовах кризових ситуацій. Це включає створення робочих груп, затвердження списків регіональних координаторів, тренерів та закладів освіти, які реалізують ці компоненти. Метою є формування професійних компетентностей майбутніх педагогів та сприяння їх професійному розвитку щодо застосування ігрових та діяльнісних методів навчання (Наказ МОН України, 2023).

А також, Наказ Міністерства освіти і науки України № 484 від 09.04.2024 р. стосується реалізації пілотного проекту Програми Лабораторії екологічних підходів до соціально-емоційного навчання (EASEL Lab) Гарвардської вищої школи освіти СЕН «Зерна». Цей проект спрямований на розвиток соціально-емоційних навичок та підтримку благополуччя дітей і педагогів в Україні. Передбачено створення робочої групи, затвердження списків тренерів, регіональних кураторів та закладів освіти, які беруть участь у пілотному проекті (Наказ МОН України, 2024).

Пілотування програми СЕН в Україні здійснюється громадською організацією «ЕдКемп Україна» («EdCamp Ukraine») в межах загальнонаціонального шкільного експерименту за участі Інституту модернізації змісту освіти, Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України та за підтримки GIZ Civil Peace Service Ukraine. На офіційній сторінці організації представлена детальна інформація про реалізацію програми, включаючи методичні матеріали, новини та ресурси для педагогів (ЕдКемп Україна, 2024).

Станом на сьогодні в Україні на нормативно-правовому рівні затверджено та впроваджується в освітню практику дві програми соціально-емоційного навчання. Перша програма «Веселі друзі» – спрямована на розвиток емоційного інтелекту дітей дошкільного та молодшого шкільного віку через ігрові та діяльнісні методи навчання (Програма «Веселі друзі», 2023).

Друга програма СЕН «Зерна», яка реалізується в межах пілотного проєкту за участі Міністерства освіти і науки України, the LEGO Foundation та Гарвардської вищої школи освіти. Метою є розвиток соціально-емоційних навичок та підтримка благополуччя дітей і педагогів (Наказ МОН України, 2024).

Зупинимося детальніше на аналітичному огляді впливу реалізації зазначених програм на соціалізацію особистості та розвиток комунікативної компетентності.

Програма соціально-емоційного розвитку «Веселі друзі», впроваджена в Україні з квітня 2023 року в рамках проєкту «Сприяння освіті» за підтримки The LEGO Foundation та Міністерства освіти і науки України, є інноваційним інструментом формування особистості в сучасному суспільстві. Вона спрямована на розвиток емоційного інтелекту та соціальних навичок у дітей віком від 3 до 9 років (Програма «Веселі друзі», 2023).

Програма базується на дослідженнях у сфері соціального та емоційного інтелекту, зокрема на методах організації CASEL (Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning) та роботах психологині Боділ Веннберг (Програма «Веселі друзі», 2023).

«Веселі друзі» сприяють формуванню п'яти основних компетентностей соціально-емоційного навчання: самоусвідомлення, самоконтроль, соціальна свідомість, навички взаємодії та відповідальне прийняття рішень. Ці навички є фундаментальними для ефективної соціально-педагогічної комунікації та адаптації особистості в суспільстві (Програма «Веселі друзі», 2023).

Програма використовує ігрові та діяльнісні підходи, включаючи 16 мультфільмів і книжок про п'ятьох друзів-тварин, запитання для обговорення, набір м'яких іграшок, мобільний застосунок, картки з назвами емоцій, розмальовки та дипломи. Ці ресурси сприяють активному залученню дітей до навчального процесу та розвитку емоційної грамотності (Програма «Веселі друзі», 2023).

В умовах сучасних викликів, таких як війна та соціальні потрясіння, програма надає інструменти для психосоціальної підтримки дітей, допомагаючи їм краще розуміти та керувати своїми емоціями, що є важливим для стійкості та адаптації особистості (Програма «Веселі друзі», 2023).

Програма активно впроваджується в закладах дошкільної освіти України, зокрема в межах проєкту «Сприяння освіті», що охоплює 300 закладів. Це свідчить про системний підхід до формування емоційної компетентності з раннього віку (Програма «Веселі друзі», 2023).

Таким чином, програма «Веселі друзі» є ефективним засобом соціально-емоційного навчання, який сприяє формуванню емоційно зрілої, соціально адаптованої особистості, здатної до конструктивної комунікації та взаємодії в сучасному суспільстві.

Наказом Міністерства освіти і науки України № 484 від 09.04.2024 р. розпочато впровадження пілотного проєкту Програми EASEL Lab Гарвардської вищої школи освіти СЕН «Зерна», в українській освітній системі (Наказ МОН України, 2024).

Упровадження програми EASEL Lab здійснюється в межах реалізації Концепції Нової української школи, яка передбачає розвиток особистості дитини через ціннісні орієнтири, самореалізацію, емпатію та відповідальність. Це демонструє зсув фокусу від суто академічного навчання до особистісно орієнтованого підходу, де соціальні навички відіграють ключову роль (Наказ МОН України, 2024).

Програма спрямована не лише на розвиток соціально-емоційних навичок у дітей, а й на професійне та психоемоційне благополуччя педагогів, що є критично важливим у сучасному кризовому суспільстві, особливо в умовах війни (Наказ МОН України, 2024).

Програма EASEL Lab розроблена Гарвардською вищою школою освіти, що забезпечує високий науковий рівень та доказову базу. Її основою є екологічний підхід до навчання, який враховує вплив освітнього середовища на розвиток особистості. Створення робочої групи, залучення тренерів, регіональних кураторів та конкретних закладів загальної середньої освіти свідчить про інституціоналізацію соціально-емоційного навчання як довготривалої освітньої стратегії (Наказ МОН України, 2024).

Успішна реалізація програми стала можливою завдяки співпраці Міністерства освіти і науки України та The LEGO Foundation, що підкреслює важливість міжнародного партнерства у впровадженні інновацій у соціальну сферу (Наказ МОН України, 2024).

Через зміст СЕН-програм формуються такі життєві компетентності, як саморегуляція, навички вирішення конфліктів, співчуття, конструктивне спілкування, що є фундаментом сучасної відповідальної особистості (Наказ МОН України, 2024).

Проєкт реалізується в п'яти областях України (Вінницька, Дніпропетровська, Львівська, Миколаївська, Черкаська), що дозволяє охопити різні соціокультурні контексти і тестувати ефективність СЕН-підходів у різних умовах (Наказ МОН України, 2024).

Програма СЕН «Зерна» у межах EASEL Lab є прикладом інноваційного освітнього підходу, що підсилює соціально-психологічну стійкість та адаптивність дітей і педагогів, формуючи громадян, здатних до емпатії, діалогу, соціальної відповідальності. Це не лише освітня, а й соціально-перетворювальна практика, що відповідає на виклики сучасного українського суспільства.

Аналіз існуючих програм соціально-емоційного навчання, затверджених на нормативно-правовому рівні в Україні, демонструє поступове інтегрування цього підходу в освітню систему, зокрема через реалізацію пілотних проєктів, спрямованих на формування емоційної стійкості, емпатії та комунікативних навичок у здобувачів освіти.

У контексті цього впровадження особливої ваги набувають сучасні наукові дослідження, які поглиблюють розуміння механізмів впливу соціально-емоційного навчання на процеси соціалізації особистості.

О. Ковальчук, зазначає, що результати експериментального дослідження підтверджують, що інтеграція соціально-емоційного навчання в освітній процес сприяє гармонійному розвитку особистості, її мотивації до навчання та створює умови для формування емоційно зрілих і соціально адаптованих громадян (Ковальчук, 2024).

В результаті проведеного дослідження О. Елькіним встановлено, що СЕН та СЕЕН, «його переосмислена і розширена версія, є дієвими практиками розвитку м'яких навичок учнівства як основи системної перебудови всього освітнього процесу, зокрема й підготовки та підвищення кваліфікації вчительства в аспекті реалізації реформи «Нова українська школа»» (Елькін, 2023).

Т. Водолазська у результаті свого дослідження констатувала, той факт, що, «інтеграція СЕН у систему неперервної освіти підвищує компетентність педагогів, сприяє розвитку їхніх соціальних і емоційних навичок і допомагає успішніше реалізовувати свої знання на практиці». Що в свою чергу, на думку дослідниці «підвищує загальну якість освіти та сприяє створенню здоровішого і підтримувального освітнього середовища для учнів» (Водолазська, 2024).

У науковому дослідженні «Соціально-емоційне навчання як засіб створення безпечного освітнього простору» автори роблять висновок про важливість соціально-емоційного навчання в сучасній освіті, що сприяє формуванню безпечного та комфортного навчального середовища, розвитку емпатії, відповідальності, конструктивної комунікації та саморегуляції учнів. Аналітичний огляд в дослідженні, свідчить що впровадження СЕН в умовах соціальних викликів, таких як війна та нестабільність, допомагає зміцнити емоційне благополуччя та стабільність учнів (Матвієнко, Химич, 2024).

Соціально-емоційне навчання набуває особливої значущості як чинник підвищення якості освіти та формування ключових компетентностей здобувачів на всіх освітніх рівнях. Водночас його ефективне впровадження потребує врахування індивідуальних особливостей здобувачів вищої освіти і гнучкого підходу до їхніх освітніх потреб. Для успішної реалізації таких підходів необхідна активна участь керівництва закладів освіти, достатнє ресурсне забезпечення та систематичне оновлення педагогічних практик (Панченко, 2023).

Висновки. У результаті проведеного теоретико-аналітичного дослідження встановлено, що соціально-емоційне навчання (СЕН) є критично важливим інструментом у забезпеченні повноцінного розвитку особистості, зокрема в умовах соціальних криз, воєнного стану та посттравматичного періоду в Україні. Здійснений аналіз доводить, що СЕН сприяє формуванню ключових компетентностей, таких як емпатія, емоційна стійкість, саморегуляція, конструктивна комунікація та відповідальне прийняття рішень.

Сучасні освітні практики, включаючи програми «Веселі друзі» та «Зерна», інтегруються в національну політику завдяки зусиллям державних інституцій і міжнародних партнерів, демонструючи позитивні результати щодо підтримки соціалізації дітей і підлітків. Зокрема, ці програми сприяють створенню безпечного та підтримувального освітнього простору, розвитку емоційного інтелекту та соціальних навичок у здобувачів освіти.

Соціально-емоційне навчання відіграє важливу роль у формуванні соціальної згуртованості, особливо під час війни. Воно є не лише педагогічною інновацією, а й соціальним ресурсом, що підсилює здатність суспільства до резилієнтності, інтеграції та мирного співжиття.

Перспективами подальших досліджень є розробка методик оцінювання ефективності СЕН у різних освітніх середовищах, узагальнення кращих практик, адаптація програм до вікових, культурних і регіональних особливостей, а також розширення професійної підготовки фахівців для якісного впровадження СЕН на всіх рівнях освіти.

Література

1. Водолазська Т. В. Соціально-емоційне навчання в системі неперервної освіти. *Імідж сучасного педагога.* 2024. № 6(219). С. 68–71. DOI: https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-6(219)-68-71

2. Дужик Н. Соціально-емоційне навчання в системі сучасних педагогічних знань. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. № 2(27). С. 186–192. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/27.203552

3. Елькін О. Соціально-емоційне навчання як затребувана практика формування м'яких навичок учнівства: сучасні виклики та досвід України. *Соціальна робота та соціальна освіта.* 2023. № 1(10), 42–56. DOI: https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(10).2023.281654

4. Ковальчук О. Соціально-емоційне навчання як засіб розвитку особистості молодшого школяра. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2024. № 5. С. 48–54. DOI: https://doi.org/10.32782/apv/2024.5.7

5. Матвієнко О. В., Химич М. А. Соціально-емоційне навчання як засіб створення безпечного освітнього простору. *Освітньо-науковий простір.* 2024. Т. 1. Вип. 7(2). С. 75–84. DOI: https://doi.org/10.31392/ONP.2786-6890.7(2)/1.2024.08

6. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про деякі питання впровадження освітніх компонентів з соціально-емоційного розвитку і навчання» № 1235 від 11 жовтня 2023 р. URL: https://mon.gov.ua (дата звернення: 20.05.2025).

7. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про пілотний проект з реалізації Програми Лабораторії екологічних підходів до соціально-емоційного навчання (EASEL Lab)…» № 484 від 09.04.2024 р. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/918/91886/661931074f5f2493957380.pdf (дата звернення: 20.05.2025).

8. Панченко В. В. Соціально-емоційне навчання як сучасна педагогічна парадигма у вищій освіті. *Інноваційна педагогіка. Теорія і методика професійної освіти.* 2023. Вип. 65. Т. 2. С. 91–94. DOI: https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/65.2.19

9. Поліпшення психологічного стану населення в умовах довготривалої війни. Національний інститут стратегічних досліджень. 2025. URL: https://niss.gov.ua (дата звернення: 20.05.2025).

10. Програма соціально-емоційного розвитку «Веселі друзі». URL: https://mon.gov.ua/osvita-2/doshkilna-osvita-2/diyalnist-the-lego-foundation-u-doshkilli-ukraini/programa-sotsialno-emotsiynogo-rozvitku-veseli-druzi (дата звернення: 20.05.2025).

11. Соціально-емоційне та етичне навчання в Україні. «ЕдКемп Україна». URL: https://www.edcamp.ua/seelukraine/seen-v-ukraini (дата звернення: 20.05.2025).

12. What is Social Emotional Learning? Child Mind Institute. URL: https://childmind.org/article/what-is-social-emotional-learning/ (дата звернення: 20.05.2025).

13. What is Social Emotional Learning (SEL): Why It Matters. National University. URL: https://www.nu.edu/blog/what-is-social-emotional-learning-sel/ (дата звернення: 20.05.2025).

References

1. Vodolazska, T. V. (2024). Sotsialno-emotsiine navchannia v systemi neperervnoi osvity [Social and emotional learning in the system of lifelong education] Imidzh suchasnoho pedahoha – Image of the Modern Pedagogue, *6*(219), 68–71. DOI: https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-6(219)-68-71 [in Ukrainian].

2. Duzhyk, N. (2020). Sotsialno-emotsiine navchannia v systemi suchasnykh pedahohichnykh znan [Social and emotional learning in the system of modern pedagogical knowledge]. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current Issues in the Humanities, *2*(27), 186–192. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/27.203552 [in Ukrainian].

3. Elkin, O. (2023). Sotsialno-emotsiine navchannia yak zatrebuvana praktyka formuvannia miakykh navychok uchnivstva: suchasni vyklyky ta dosvid Ukrainy [Social and emotional learning as a demanded practice of forming students' soft skills: Current challenges and Ukrainian experience]. Sotsialna robota ta sotsialna osvita – Social Work and Social Education*, 1*(10), 42–56. DOI: https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(10).2023.281654 [in Ukrainian].

4. Kovalchuk, O. (2024). Sotsialno-emotsiine navchannia yak zasib rozvytku osobystosti molodshoho shkoliara [Social and emotional learning as a means of developing a primary school student's personality]. Acta Paedagogica Volynienses*, (5),* 48–54. DOI: https://doi.org/10.32782/apv/2024.5.7 [in Ukrainian].

5. Matviienko, O. V., & Khymych, M. A. (2024). Sotsialno-emotsiine navchannia yak zasib stvorennia bezpechnoho osvitnoho prostoru [Social and emotional learning as a means of creating a safe educational environment]. Osvitno-naukovyi prostir – Educational and Scientific Space*, 1, 7*(2), 75–84. DOI: https://doi.org/10.31392/ONP.2786-6890.7(2)/1.2024.08 [in Ukrainian].

6. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy “Pro deiaki pytannia vprovadzhennia osvitnikh komponentiv z sotsialno-emotsiinoho rozvytku i navchannia” № 1235 vid 11 zhovtnia 2023 r. [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine “On some issues of implementing educational components for socio-emotional development and learning” No. 1235 of 11 October 2023]. Retrieved from https://mon.gov.ua [in Ukrainian].

7. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy “Pro pilotnyi proekt z realizatsii Prohramy Laboratorii ekolohichnykh pidkhodiv do sotsialno-emotsiinoho navchannia (EASEL Lab)… ” № 484 vid 09.04.2024 r. [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine “On the Pilot Project for the Implementation of the Programme of the Laboratory of Environmental Approaches to Social and Emotional Learning (EASEL Lab)...” No. 484 of 09.04.2024]. Retrieved from https://osvita.ua/doc/files/news/918/91886/661931074f5f2493957380.pdf [in Ukrainian].

8. Panchenko, V. V. (2023). Sotsialno-emotsiine navchannia yak suchasna pedahohichna paradyhma u vyshchii osviti [Social and emotional learning as a modern pedagogical paradigm in higher education]. Innovatsiina pedahohika. Teoriia i metodyka profesiinoi osvity – Innovative Pedagogy. Theory and Methods of Professional Education*, 65*(2), 91–94. DOI: https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/65.2.19 [in Ukrainian].

9. Polipshennia psykholohichnoho stanu naselennia v umovakh dovhotryvaloi viiny [Improving the psychological state of the population during a protracted war]. (2025). Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. Retrieved from https://niss.gov.ua [in Ukrainian].

10. Prohrama sotsialno-emotsiinoho rozvytku “Veseli druzi” [“Joyful Friends” social and emotional development program]. (2025). Retrieved from https://mon.gov.ua/osvita-2/doshkilna-osvita-2/diyalnist-the-lego-foundation-u-doshkilli-ukraini/programa-sotsialno-emotsiynogo-rozvitku-veseli-druzi [in Ukrainian].

11. Sotsialno-emotsiine ta etychne navchannia v Ukraini [Social, emotional and ethical learning in Ukraine]. (2025). EdCamp Ukraine. Retrieved from https://www.edcamp.ua/seelukraine/seen-v-ukraini [in Ukrainian].

12. What is social and emotional learning? (2025). Child Mind Institute. Retrieved from https://childmind.org/article/what-is-social-emotional-learning/

13. What is Social Emotional Learning (SEL): Why it matters. (2025). National University. Retrieved from https://www.nu.edu/blog/what-is-social-emotional-learning-sel/

Ісаченко В. П., Албул І. В. Вплив соціально-емоційного навчання на соціалізацію особистості та розвиток комунікативної компетентності в умовах сучасного суспільства

У статті здійснено теоретичне обґрунтування значущості соціально-емоційного навчання (СЕН) як інноваційної освітньої практики, що сприяє соціалізації особистості та формуванню комунікативної компетентності в умовах сучасних суспільних викликів, зокрема війни в Україні. Актуальність проблематики зумовлена масовою психологічною травматизацією населення, зростанням емоційної нестабільності, порушеннями соціальних зв’язків та необхідністю формування стійкого, згуртованого громадянського суспільства.

У дослідженні проаналізовано наукові підходи до розуміння СЕН, розкрито роль педагогів і психологів у його впровадженні, а також охарактеризовано ключові компоненти програм «Веселі друзі» та «Зерна», які реалізуються за підтримки Міністерства освіти і науки України, The LEGO Foundation та Гарвардської вищої школи освіти. Обґрунтовано, що СЕН формує базові життєві навички – саморегуляцію, емпатію, відповідальне прийняття рішень, ненасильницьку комунікацію – що є критичними для ефективної адаптації особистості у кризових і посткризових умовах.

Методологічну основу дослідження становлять документальний аналіз, контент-аналіз, огляд інноваційних кейсів та порівняльно-правовий метод.

Представлено аналітичний огляд сучасних українських і міжнародних практик впровадження СЕН у закладах освіти. Підкреслюється потреба наукового осмислення, локалізації та системної інтеграції СЕН в освітню політику України задля формування емоційно здорового, соціально відповідального покоління.

Ключові слова: соціально-емоційне навчання (СЕН), соціалізація особистості, комунікативна компетентність, психосоціальна підтримка, соціальне середовище.

Isachenko V. P., Albul I. V. The impact of social and emotional learning on personality socialization and the development of communicative competence in the context of contemporary society

The article provides a theoretical rationale for the importance of social and emotional learning (SEL) as an innovative educational practice that promotes the socialization of individuals and the development of communicative competence amid current societal challenges, particularly in the context of the war in Ukraine. The relevance of the topic stems from widespread psychological trauma, growing emotional instability, disrupted social ties, and the urgent need to build a resilient and cohesive civil society.

The study analyzes academic approaches to understanding SEL, highlights the roles of educators and psychologists in its implementation, and outlines the key components of the "Veseli Druzi" (Joyful Friends) and "Zerna" (Seeds) programs, developed with the support of the Ministry of Education and Science of Ukraine, The LEGO Foundation, and the Harvard Graduate School of Education. It is substantiated that SEL fosters essential life skills such as self-regulation, empathy, responsible decision-making, and nonviolent communication, which are critical for effective personal adaptation in crisis and post-crisis contexts.

The research is grounded in a comprehensive methodological framework, including document analysis, content analysis, comparative legal methods, and the examination of innovative case studies.

The article presents an analytical overview of current Ukrainian and international practices of SEL implementation in educational institutions. The findings emphasize the need for scientific reflection, localization, and systematic integration of SEL into Ukraine's educational policy to nurture an emotionally healthy and socially responsible generation.

Key words: social and emotional learning (SEL), personality socialization, communicative competence, psychosocial support, social environment.

Стаття надійшла до редакції 02.06.2025 р.
Прийнято до друку 20.06.2025 р.

Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

